

Javaslat
Budai Sándor festőművész munkássága
a települési/tájegységi/ágazati értéktárba történő felvételéhez



BUDAI SÁNDOR ÖNARCKÉP

Csete Gyula

Készítette: Csete Gyula

Mezőberény 2025. február 27.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Orlai Petrics Soma Könyvtár, Muzeális Gyűjtemény és Művelődési Központ
(Mezőberény, Fő út 6.)

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: **Csete Gyula**

Levelezési cím: **5650 Mezőberény, Fő út 1-3.**

Telefonszám: **+36 70 400-2479**

E-mail cím: opskmm@gmail.com

Mezőberényi Polgármesteri Hivatal			
Iktatószám: 1713 - 1		Melléklet: - db	
Érkezett: 2025 FEBR 28.			
Előszám:	Utószám:	Kiadó:	
		Gy. Gy.	

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése:

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:

- | | | |
|--|---|---|
| ☐ agrár- és élelmiszergazdaság | ☐ egészség és életmód | ☐ épített környezet |
| ☐ ipari és műszaki megoldások | ☒ kulturális örökség | ☐ sport |
| ☐ természeti környezet | ☐ turizmus és vendéglátás | |

A szakterületi besorolás indokolása: **A bemutatott érték a kulturális örökség tevékenységi körébe tartozik.**

3. A nemzeti érték a magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó érték:

- ☐ igen
amely nemzetiség:¹

☒ nem

4. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:

Mezőberény

5. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

- ☒ települési ☐ tájegységi ☐ ágazati

amely értéktár neve: **Mezőberényi Települési Értéktár**

6. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):

BUDAI SÁNDOR, 1891 (KÖRÖSTARCSA) - 1973 (TÁPIÓSZELE)

A szakmai életút bemutatása

A festő a budapesti Képzőművészeti Főiskolán Ferenczy Károly, Olgyai Viktor és Zempléni Tivadar mesterek irányításával tanult. 1911-ben a szolnoki művésztelepen dolgozott Szilágyi Lajos és Fényes Adolf mellett. 1912-ben a nagybányai művésztelepen tökéletesítette tudását. 1912-ben elnyerte a gróf Andrássy Dénes és felesége, Franciska grófnő által alapított ösztöndíjat, 1913-ban Állami Képzőművészeti Ösztöndíjat nyert. Brazíliában, a Salao Paulista de Bellas Artes kiállításon ezüstérmet nyert, a Salao

¹ Kérjük, jelölje és nevezze meg, amennyiben magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó az érték.

Nacional kiállításon tiszteletdíjat kapott. 1929-31 között Németországban élt, 1931-38 között Brazíliában tevékenykedett. 1938-ban Erdélybe költözött, végül 1945-ben Tápiószelén dolgozott haláláig. Rendszeres résztvevője volt a Nemzeti Szalon és a Műcsarnok kiállításainak. Festményei helyet kaptak a Magyar Nemzeti Galériában. Mezőberény életútjának fontos állomása volt, hiszen itt ismerte meg feleségét. Emellett korai alkotói, művészeti tevékenysége is a településhez kapcsolja.

7. Indokolás az értéktárba történő felvétel mellett:

Budai Sándor Köröstarcsán született 1891-ben. Mezőberényhez sok szállal kötődik, hiszen felesége a közismert berényi kereskedő Piltz Márton lánya, Piltz Irén volt. Az 1920-as években több korai alkotása is Mezőberényben készült. Képzőművészeti tanulmányait a budapesti Képzőművészeti Főiskolán Ferenczy Károly, Olgyai Viktor és Zempléni Tivadar mesterek irányításával végezte. 1913-ban Állami Képzőművészeti Ösztöndíjat nyert. Brazíliában, a Salao Paulista de Bellas Artes kiállításon ezüstérmet nyert, a Salao Nacional kiállításon tiszteletdíjat kapott. 1929-31 között Németországban élt, 1931-38 között Brazíliában élt és alkotott. Munkásságát több díjjal is elismerték. 1938-ban Erdélybe költözött. Utolsó éveit Tápiószelén töltötte itt dolgozott és alkotott 1945-ben bekövetkezett haláláig. Rendszeresen állította ki műveit a Nemzeti Szalonban és a Műcsarnokban. Festményeit a Magyar Nemzeti Galériában is bemutatták. Elmondhatjuk, hogy Budai Sándor jelentős életművet hagyott hátra és munkásságát a szakma is elismerte. Ezért is megtisztelő Mezőberény számára, hogy az elismert művész örökségéből a település is kapott. A festő özvegye 1983-ban a Mezőberényi Művelődési Központ részére 1984. június 13-án Budai Sándor /1891-1972/ hagyatékából 12 db festményt, vázlatokat és ceruzarajzokat, továbbá a festéshez használt eszközöket ajándékozott. A különleges képzőművészeti örökség jelenleg az Orlai ház muzeális gyűjteményében található. Kettő alkotás az állandó kiállításban került bemutatásra. Ezért is ajánlom Budai Sándor munkásságát és az itt őrzött műveit a mezőberényi Települési Értéktárba.

8. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

<https://budapestaukcio.hu/budai-sandor/festo>

https://www.kieselbach.hu/muvesz/budai-sandor_10858

Díjak és elismerések: 2005.01.01. BUDAI SÁNDOR (Köröstarcsa, 1891.02.26. – Tápiószele, 1973.11.03.) festő. Kitüntetések: Salao Paulista de Belas Artes ezüstérme (1934), (1935), Salao Nacional de Belas Artes tiszteletdíja (1936), [...]Könyvtár helytörténeti adatbázis. Egyéni kiállítás, Mezőberény 1920-as évek Községháza tanácsterme.

Adalékok és dokumentumok

Ajándékozási szerződés

Részlet a szerződésből: Amely egyrészről özv. Budai Sándorné Piltz Irén/:1896 Szentandrás Ilona/ Tápiószele Damjanich utca 14 sz. alatti lakos, mint ajándékozó, más részről Szűcs Lajos tanácselnök és Dr. Baukó Márton szak. szerv. vezető által képviselt Mezőberény Nagyközségi Tanács, mint megajándékozott között jött létre. Az alkotások és a festő személyes tárgyainak átadására 1983. augusztus 16-án került sor Tápiószelén.

A képzőművészeti bizottság véleményezése az átadott hagyatékról

A Mezőberényi Művelődési Központ 1984. június 13-án Budai Sándor /1891-1972/ hagyatékából az intézmény részére 12 db festményt vett át a művész özvegyétől. *Az alkotások szűk keresztmetszetet adnak a festő munkásságából* - állapította meg az erre kijelölt képzőművészekből álló bizottság. /Lipták Pál fm. és Tóth Ernő fm./. Továbbiakban a következőket állapították meg. A 12 darabból álló anyag kissé eklektikus, azok a képek érdemelnek több megbecsülést, amelyek a kor hangulatát a festő törekvéseit visszaadják/ Fonó lány, Donna Izabell/. Ezek az alkotások sem a sajátos világképet tükrözik, hanem a korszak „műcsarnoki” stílus törekvéseit reprodukálják. „Véleményünk alapján egy-két kép átvétele indokolt, amely muzeális értékénél illetve dokumentatív erejénél/ Berényi főtér/fogva emléket állít a festőnek.” A megtekintett ajándékba adott képek, nem valószínű, hogy az életmű legértékesebb alkotásai. „Javasoljuk, hogy a jelzett 3 kép; Fonó lány, Donna Izabell, Berényi főtér a helytörténeti múzeumban, vagy valamely művelődési intézményben kiállítható. A többi munka raktározását javasoljuk.”

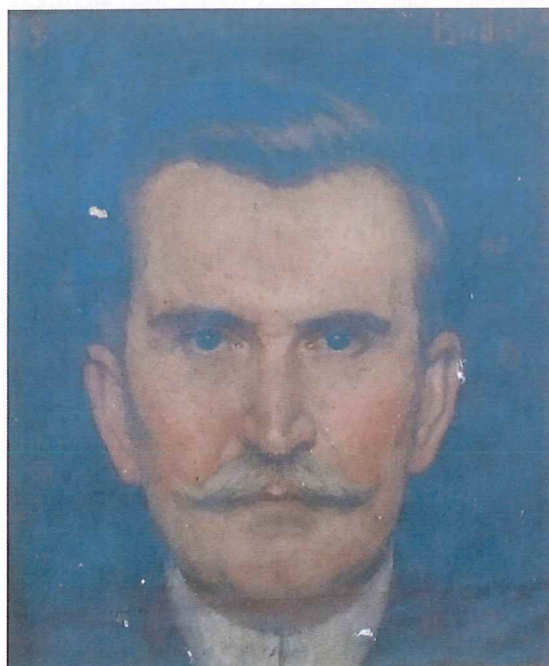
9. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

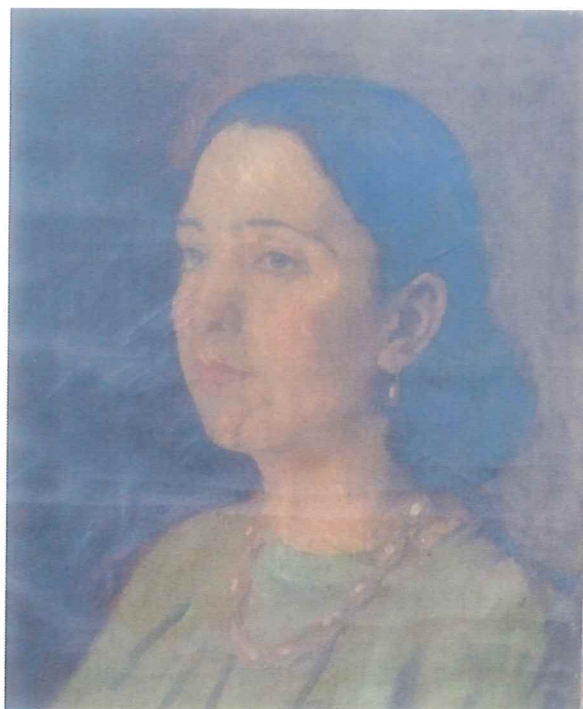
1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja



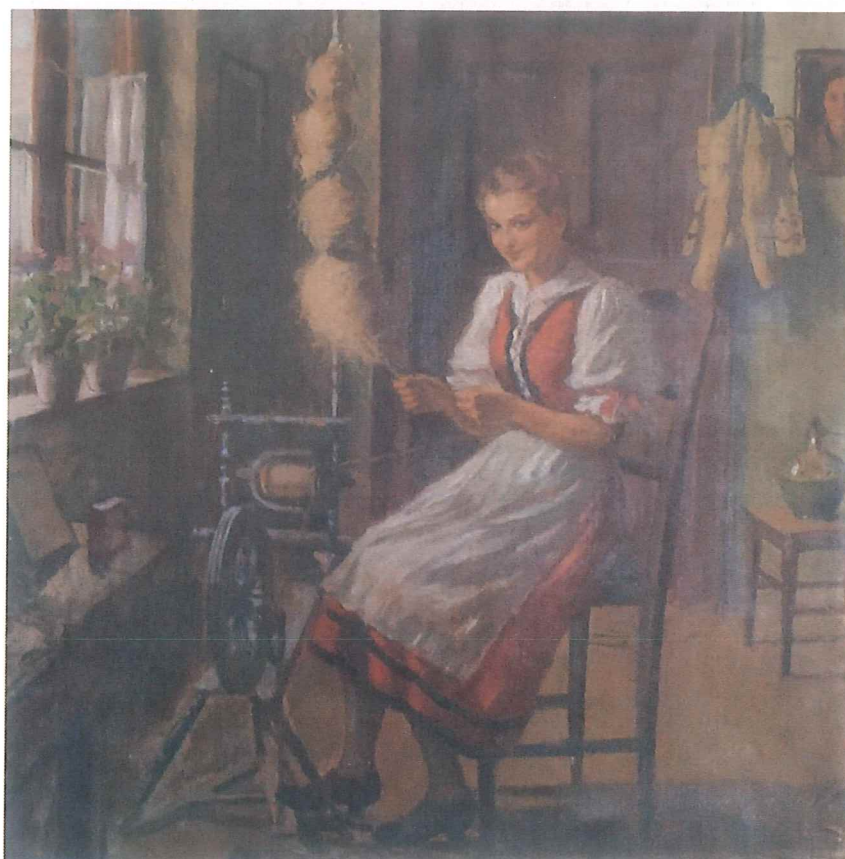
Budai Sándor: Kossuth téri részlet 1925.



Budai Sándor: Édesapánk arcképe 1920.



Budai Sándor: Feleségem portréja.



Budai Sándor: Fonó lány székely népviseletben + interiőr 1943.



Budai Sándor: Tanulmány Elizabeth Taylorról.

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés *m*) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslatban megadott adatok kezelésére, illetve a benyújtott teljes dokumentáció, - ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználására is - vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat
4. A nem saját készítésű dokumentumok szerepeltetése esetén az adott dokumentum tulajdonosának hozzájáruló nyilatkozata a szabad felhasználásról

Ajánlás

Budai Sándor (1891- 1973) festőművész munkásságának a települési /tájéegységi/ ágazati 1 értéktárba történő felvételéhez

Alulírott Papp Zoltán, képgrafikus, tanár, a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének tagja, a települési értéktárba ajánlom a köröstarcsai születésű Budai Sándor (1891- 1973) festőművész alkotói munkásságát.

Indoklás:

Budai Sándor festőművész a XX. század elején kibontakozó magyar plain-air festészeti irányzat jeles képviselője. Tagja volt a Szolnoki- és Nagybányai Művésztelepnek.

A budapesti Képzőművészeti Főiskolán, Ferenczy Károly tanítványaként 1912-ben végzett. A Műcsarnokban és a Nemzeti Szalonban több kiállításon vett részt, elnyerte a 4200 koronás Andrassy Dénes- féle ösztöndíjat. Mezőberényben, Budapesten, Tápióbicskén alkotott.

Mezőberényben ismerte meg feleségét, aki a közismert kereskedő, Piltz Márton leánya, Piltz Irén volt. Emellett korai alkotói, művészeti tevékenysége is a településhez kapcsolja. Az 1920-as években több korai alkotása is Mezőberényben készült.

Tanulmányúton járt Olaszországban (1912-1913), majd Brazíliába kivándorolva alkotott (Sao Paulo) 1931- 1938-ig. Brazíliában több szakmai elismerésben is részesült: A Salão Paulista de Bellas Artes kiállításon ezüst éremmel tüntették ki (1934–35), a Salão Nacional kiállításain tiszteletdíjat kapott (1936, 1937), 69 művével szerepelt a Rio de Janeiro-i kiállításán (1935. dec.). 1938-ban hazatért, Erdélybe költözött. életének következő szakaszában Tápiószelén alkotott.

Mezőberény 1984-ben több alkotást is kapott az elismert művész örökségéből. A festő özvegye 12 db festményt, vázlatokat és ceruzarajzokat, továbbá a festéshez használt eszközöket adott a városnak. A különleges képzőművészeti örökség jelenleg az Orlai ház muzeális gyűjteményében található.

Mezőberény, 2025. 02.27.



Papp Zoltán

AJÁNLÁS

Noha Mezőberény szülötte Orlai Petrics Soma volt, ugyan annyira elismert alkotó született a város szomszédságában, Budai Sándor személyében. Neki köszönhetően kerülhetett fel országunk és egyben régióink is a XX. század elején a művészek „világtérképére”!

Mezőberényben töltött időszaka alatt városi életképeket, személyeket örökített meg. Mondhatni ebben az időben a „város krónikásává” vált.

Munkásságát a kor szellemének megfelelő zsánerképek illetve a Nagybányai művésztelepről hozott plein air hatja át. Az életképek légiesek, foltszerű ecsetkezeléssel készültek, éreztetve a fényjátékokat, míg a portrék és utcaképek ábrázolásánál realiztikusabb hatásra törekedett. A színhasználata visszafogott és egyben naturalisztikus is, amely egy nosztalgikus hangulatot keltenek a nézőben. Munkáiban látszik az Önmaga folyamatos keresése, az előadásmódját folyamatosan a belső vagy külső igényeknek megfelelően alakítja. A helyi témaválasztásokon túl bátran készít tanulmányokat nemzetközi filmsztárokról is amellyel bizonyítja a nagyvilágra nyitott személyiségét!

A város tovább gazdagodhat egy újabb tehetséges alkotóval, aki haladó szellemiségével újabb színfolt a történelemben.

Mezőberény, 2025. 02. 27.



Pócs József

Vizuális és környezetkultúra szaktanár

Nyilatkozat

Alulírott Túri Andrea, a mezőberényi **Orlai Petrics Soma Könyvtár, Muzeális Gyűjtemény és Művelődési Központ** (5650 Mezőberény, Fő út 6.; adószám: 15583680-2-04) igazgatója hozzájárulok, hogy a Mezőberényi Települési Értéktárba való felvételhez elkészített „Budai Sándor festőművész munkássága” című javaslatban szereplő képeket, adatokat és információkat a Mezőberényi Települési Értéktár Bizottság (egyéb értéktárba kerülés esetén az illetékes értéktár bizottság) az ide illő jogszabályok betartásával szabadon felhasználhatja.

Mezőberény, 2025. 07. 29.

.....
Túri Andrea

Túri Andrea

igazgató